

KOIRA-AVUSTEINEN RIKOSTUTKINTA LAPSIIN KOHDISTUVISSA SEKSUAALI- JA VÄKIVALTARIKOKSISSA

Annastina Wahtera

11 / 2016

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Annastina Wahtera	Poliisi (AMK)	
Julkaisun nimi	Julkisuusaste	
Koiran käyttö lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinnassa	Julkinen	
Ohjaaja ja opintoaine/opetustiimi	Opinnäytetyön muoto	
Jyrki Lounaskorpi & Opinnäytetyöryhmä	Kvalitatiivinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, voisiko Suomen poliisi käyttää koira-avusteista työskentelyä osana lapsiin kohdistuvien seksuaali- ja väkivaltarikosten tutkintaa. Tutkimusaineisto opinnäytetyötä varten on saatu Yhdysvalloista, jossa koira-avusteista työskentelyä käytetään osana rikostutkintaa. Vaikka Yhdysvalloissa koiria hyödynnetään sekä lapsiin että aikuisiin kohdistuvien rikosten tutkinnassa, on opinnäytetyössä keskitytty ainoastaan lapsiin ja nuoriin.</p> <p>Lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinnan ja poliisikoiran käytön teorian tiedot pohjautuvat alan kirjallisuuteen. Koira-avusteisen rikostutkinnan kuvausta varten haastateltiin koira-avusteista työskentelyä omassa työssään hyödyntäviä Yhdysvaltalaisia poliiseja. Haastattelut toteutettiin avoimena haastatteluna. Haastattelujen avulla opinnäytetyöhön saatiin käytännön esimerkkejä ja poliisien kokemuksia koira-avusteisesta työskentelystä Yhdysvaltain poliisiorganisaatiossa.</p> <p>Suomessa koira-avusteista työskentelyä ei käytetä osana poliisin rikostutkintaa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvailla yhdysvaltalaisen poliisikoiratyöskentelyn tärkeimpiä piirteitä, selvittää työskentelyssä ilmenneitä hyötyjä ja haasteita ja sekä verrata niitä suomen tämänhetkiseen poliisikoiran käyttöön ja rikostutkintaan.</p> <p>Tehtyjen tulkintojen perusteella koira-avusteisesta työskentelystä on positiivisia vaikutuksia ja hyötyä lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinnassa.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
34	Marraskuu 2016	AMK2014ONT
Avainsanat		
koira-avusteinen työskentely, poliisikoira, lapsirikostutkinta		

Abstract

Author	Degree	
Annastina Wahtera	Bachelor of Police University College	
Thesis title	Publicity	
The use of facility dogs in criminal investigations of offences against children	Public	
Supervisor	Form of thesis	
Jyrki Lounaskorpi & Thesis evaluation	Qualitative thesis	
Abstract <p>This thesis aims to investigate whether courthouse facility dogs could assist the Finnish police in child abuse investigations. The research for this thesis has been obtained from the United States (US), where facility dogs are used as part of criminal investigations. Although dogs are also used to support adult victims in the US, this thesis only focuses on cases involving children and young people.</p> <p>The theory presented is derived from a review of relevant literature. Personal accounts and examples of the use of facility dogs in the US police organisation were obtained through unstructured interviews with officers.</p> <p>This thesis examines the benefits and challenges of the US approach, describes its main features, and compares it with the current criminal investigation practices and use of police dogs in Finland.</p> <p>This thesis concludes that facility dogs have positive effects and benefits for criminal investigations of offences against children and would be beneficial in Finland.</p>		
Number of pages	Inspection	Thesis code
34	November 2016	AMK2014ONT
Keywords dog assisted work, police dog, offences against children		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEEN LIITTYVÄT KÄSITTEET	3
2.1	Rikostutkinta lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa.....	3
2.1.1	Rikosnimikkeet.....	3
2.1.2	Lapsen kuuleminen asianomistajana	8
2.2	Poliisikoira	10
2.2.1	Poliisikoiran tehtävät.....	10
2.2.2	Hyvä poliisikoira	11
3	KOIRA-AVUSTEINEN TYÖ	13
3.1	Ihmisen ja koiran historia	13
3.2	Koiran vaikutus ihmiseen.....	13
3.3	Koira-avusteinen työskentely yleisesti	14
3.4	Koira-avusteinen työskentely Suomessa	16
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA SEN TOTEUTUS	18
4.1	Tutkimusongelma	18
4.2	Tutkimusmenetelmä	18
4.3	Aineiston keruu ja kuvaus.....	19
4.4	Haastateltavien kuvaus.....	20
4.5	Aineiston analyysi	20
5	HAASTATTELUJEN PERUSTEELLA TEHTYJÄ TULKINTOJA	21
5.1	Koiran käyttö lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinnassa.....	21
5.2	Oikeanlainen koira.....	24
5.3	Koira-avusteiseen toimintatapaan sopiva poliisi.....	25
5.4	Hyödyt ja haasteet.....	26
6	POHDINTA	27
6.1	Tavoitteet	27
6.2	Tulkintojen vertailu	27
6.3	Jatkotutkimukset	28
6.4	Työn onnistuminen	29
	LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Siitä lähtien kun päätin hakea poliisikouluun, ajatuksenani oli, että jos jonain päivänä olen poliisi, teen kaikkeni voidakseni työskennellä koiranohjaajana. Minulla on ollut koiria aina ja olen harrastanut koirien kanssa paljon. Myös erilaiset koulutustavat ja harrastusmahdollisuudet eri rotuisten koirien kanssa ovat aina kiinnostaneet minua.

Toisena lukuvuotena erään luennon päätteeksi Poliisiammattikorkeakoulun opettaja Heli Jalander tuli pitämään lyhyen esitelmän koira-avusteisesta poliisityöstä, joka on ollut käytössä Yhdysvalloissa jo jonkun aikaa. Kiinnostuin aiheesta välittömästi, varsinkin kun Jalander vihjaisi myös opinnäytetyön mahdollisuudesta. Tuntui siltä, että tämä oli juuri minua varten ja materiaalia sain Jalanderilta otettuani häneen yhteyttä asian tiimoilta.

Kiinnostuin psykologiasta lukiossa ja etenkin kehityspsykologia ja käyttäytyminen kiinnostavat minua. Poliisiammattikorkeakoulussa kiinnostus psykologiaa kohtaan syveni, kun aloin perehtyä kuulusteluihin ja niiden lainalaisuuksiin. Mielestäni koira-avusteinen poliisityö yhdistää molemmat minua kiinnostavat aiheet.

Koira-avusteinen poliisityö voisi myös Suomessa olla hyödyllinen työmuoto. Se perustuu koiran käyttämiseen mm. kuulusteluissa ja oikeudenkäynneissä, joissa rikoksen uhri voi saada koiran läsnäolosta tarvitsemaansa tukea pystyäkseen kertoa kokemiaan asioita. Menetelmä perustuu samaan ajatusmalliin, jota on käytetty Suomessa jo jonkin aikaa esimerkiksi vanhustyössä ja lasten lukukoirina.

Uskon, että tämän työn myötä ymmärrän koirien kouluttamista vielä paremmin ja osaisin hyödyntää koira tutkijana kuulusteluissa. Uskon, että työstä voisi olla hyötyä jo kokeneillekin tutkijoille, jotka haluaisivat hyödyntää koira rikospoliisin työssä.

Aiheeni on siis koira-avusteinen poliisityö ja rajasin aiheeni lapsirikostutkintaan eli lapsiin kohdistuneiden rikosten (pääasiallisesti väkivalta- ja seksuaalirikokset) tutkintaan. Aiheesta on materiaalia, mutta ei Suomesta. Tämänhetkinen materiaali on Yhdysvalloista, jossa poliisi hyödyntää koira-avusteista toimintaa sekä tutkinnassa että oikeudenkäynneissä.

Tavoitteenani on selvittää, olisiko tästä toimintamallista hyötyä myös Suomessa sekä olisiko se ylipäätään mahdollista. Suomessa koira-avusteista toimintaa on hyödynnetty

samalla tavalla esimerkiksi terapiakoirina ja lähteideni avulla pyrin selvittämään, toimisiko tämä toimintamalli myös poliisille.

2 TUTKIMUKSEEN LIITTYVÄT KÄSITTEET

2.1 Rikostutkinta lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa

Lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinta on aina vaativaa rikostutkintaa ja sitä tulisi suorittaa vain niiden poliisien, jotka ovat saaneet erityiskoulutuksen. Lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkinta eroaa aikuisiin kohdistuvien rikosten tutkinnasta ja muun muassa siksi niiden tutkinta vaatii erityistä osaamista. Lapsen ollessa rikoksen asianomistajana tulee huomioida se, että alle 18-vuotiasta lasta on kohdeltava hänen ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti sekä huolehdittava ettei esitutkinnasta aiheudu lapselle tarpeetonta haittaa. Vaativaa lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkinnasta tekee se, että näistä kyseisistä rikoksista on usein vaikeaa saada näyttöä, koska esimerkiksi fyysisiä vammoja löydetään harvoin. Tämä johtuu osittain myös siitä, että rikokset tulevat poliisin tietoon viiveellä tapahtuneesta. Teot eivät myöskään aina ole omiaan aiheuttamaan fyysisiä vammoja. Poliisin onkin tärkeää pyrkiä keräämään mahdollisimman paljon näyttöä, koska lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa epäilty tunnustaa tekonsa hyvin harvoin. (Ellonen 2013, 11.)

Lapsiin kohdistuneiden rikosten kohdalla tulee esitutkinnan aloituskynnys pitää matalana eli esitutkinta pyritään aloittamaan, vaikka varmuutta tapahtuneesta rikoksesta ei olisi. Kynnys on siis matalampi lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinnasta kuin vastaavissa aikuisiin kohdistuvien rikosten tutkinnassa. Lapsiin kohdistuvat väkivalta- ja seksuaalirikokset, vammantuottamusta lukuun ottamatta, ovat yleisen syytteen alaisia rikoksia eli syyttäjä voi syyttää rikoksesta ilman asianomistajan aloitettakin. Toisin kuten aikuisiin kohdistuvat lievät pahoinpitelyt, jotka ovat asianomistajarikoksia, ovat lapsiin kohdistuessa yleisen syytteen alaisia. (Poliisihallituksen ohje 2013, 3.)

2.1.1 Rikosnimikkeet

Lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa voi olla kyse monenlaisista teoista. Lapseen on voinut kohdistua erilaisia rikoksia samanaikaisesti ja siksi onkin tärkeää, että tutkintaa hoitaa kokenut tutkija. Rikosnimikkeen valinnassa tulee huomioida teko

kokonaisuudessaan, koska lapseen on voinut kohdistua sekä seksuaalista hyväksikäyttöä että esimerkiksi pahoinpitelyä. Lapsiin kohdistuvissa väkivaltarikoksissa käytetään samoja rikosnimikkeitä kuin aikuisiinkin kohdistuvissa väkivaltarikoksissa. Näitä nimikkeitä ovat rikoslain 21 luvun lievä pahoinpitely (21:7§), pahoinpitely (21:5§) ja törkeä pahoinpitely (21:6§). (Ellonen 2013, 47.)

Näiden tekojen lisäksi lapsiin kohdistuvissa väkivaltarikoksissa kyseeseen voivat tulla myös tappo (21:1§), murha (21:2§), surma (21:3§), lapsensurma (21:4§), kuolemantuottamus (21:8§), törkeä kuolemantuottamus (21:9§), vammantuottamus (21:10§), törkeä vammantuottamus (21:11§), tappeluun osallistuminen (21:12§), vaaran aiheuttaminen (21:13§), heitteillepano (21:14§) ja pelastustoimen laiminlyönti (21:15§) (Ellonen 2013, 49.)

Pahoinpitely (RL 21:5§)

Joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava pahoinpitelystä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Törkeä pahoinpitely (RL 21:6§)

Jos pahoinpitelyssä

- 1) aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila,*
- 2) rikos tehdään erityisen raa'alla tai julmalla tavalla tai*
- 3) käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtäjä on tuomittava törkeästä pahoinpitelystä vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.*

Yritys on rangaistava.

Lievä pahoinpitely (RL 21:7§)

Jos pahoinpitely, huomioon ottaen väkivallan, ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen tai terveyden vahingoittamisen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksenteijä on tuomittava lievästä pahoinpitelystä sakkoon.

Pahoinpitely -tapauksissa tulee lapsiin kohdistuvissa väkivaltarikoksissa arvioida tekoa hieman eri tavalla kuin vastaavissa aikuisiin kohdistuvissa tapauksissa. Suositus on, että lapsen kohdistuva väkivalta ei olisi koskaan kokonaisuutena arvostellen lievää eikä tulisi siis arvioiduksi lievänä pahoinpitelynä (Ellonen 2013, 50.)

Lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa kyseeseen voivat tulla muun muassa seuraavat nimikkeet törkeä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittäminen (RL 17:18a§), kuvaohjelman laiton esittäminen tai levittäminen alaikäiselle (RL 17:18b§), sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito (RL 17:19§) ja sukupuoliyhteys lähisukulaisten kesken (RL 17:22§). Näiden lisäksi rikoslaisissa on rikosnimikkeitä, jotka voivat tulla kyseeseen sekä aikuisiin, että lapsiin kohdistuneissa seksuaalirikoksissa: raiskaus (RL 20:1§), törkeä raiskaus (RL 20:2§), pakottaminen sukupuoliyhteyteen (RL 20:3§), pakottaminen seksuaaliseen tekoon (RL 20:4§), seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:5§), seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö (RL 20:8§), paritus (RL 20:9§) ja törkeä paritus (20:9a). (Ellonen 2013, 50–51.)

Rikoslaisissa (RL 20:10§) määritellään, mitä tarkoittaa seksuaalinen teko ja sukupuoliyhteys. Sukupuoliyhteys tarkoittaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon joko sukupuolielimellä tai sukupuolielimeen kohdistuen. Seksuaalisena tekona pidetään tekoa, jossa sekä tekijä että kohteena oleva henkilö ja teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen. (Ellonen 2013, 51.)

Erityisesti lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset löytyvät myös rikoslain 20 luvusta. Nämä nimikkeet ovat lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, lapsen houkuttelemine seksuaalisiin tarkoituksiin, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta ja sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:6§)

Joka koskettelemalla tai muulla tavoin tekee kuuttatoista vuotta nuoremmalle lapselle seksuaalisen teon, joka on omiaan vahingoittamaan tämän kehitystä, tai saa tämän ryhtymään sellaiseen tekoon, on tuomittava lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan myös se, joka on sukupuoliyhteydessä kuuttatoista vuotta nuoremmalla lapsen kanssa, jos rikos ei 7 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ole kokonaisuutena arvostellen törkeä. Lisäksi lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan se, joka menettelee 1 momentissa tai edellä tässä momentissa tarkoitetulla tavalla kuusitoista mutta ei kahdeksantoista vuotta täyttäneen lapsen kanssa, jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden sekä asuu lapsen kanssa samassa taloudessa.

Yritys on rangaistava.

Edellytyksiä lapsen seksuaaliselle hyväksikäytölle ovat siis alle 16 vuoden ikä ja seksuaalinen teko. Teon tulee myös olla omiaan aiheuttamaan vahinkoa lapsen kehitykselle. Tekoa arvioidaan yleisellä tasolla eli teon ei tarvitse olla omiaan aiheuttamaan vahinkoa juuri tietylle lapselle, vaan arviointi tehdään yleisellä tasolla. Seksuaalinen teko voi olla tekona hyvinkin lievä ja sen tekotapoja voivat olla esimerkiksi suutelu ja riisuminen. Seksuaalinen teko täyttyy myös silloin, jos lapselle lähettää seksuaalisväritteisiä viestejä. Yli 16 vuotiaan, mutta alle 18 vuotiaan lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tulee kyseeseen tapauksissa, jossa tekijä on lapsen vanhempi tai siihen rinnastettavissa oleva saman talouden asukas (esimerkiksi lapsen sijoituskodin vanhempi). Jos tekijä ei ole vanhempi tai siihen rinnastettavissa, voi kyseeseen tulla seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:5§). (Ellonen 2013, 52.)

Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:7§)

Jos

1) tekijä on sukupuoliyhteydessä kuuttatoista vuotta nuoremmalla lapsen tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa kuusitoista mutta ei kahdeksantoista vuotta täyttäneen lapsen kanssa taikka

2) lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä

a) kohteena on lapsi, jolle rikos lapsen iän tai kehitystason vuoksi on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa,

b) rikos tehdään erityisen nöyryyttävällä tavalla tai

c) rikos on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa lapselle hänen tekijää kohtaan tuntemansa erityisen luottamuksen tai muuten tekijästä erityisen riippuvaisen asemansa vuoksi,

ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Lähtökohtaisesti sukupuoliyhteys lapsen kanssa riittää täyttämään edellytykset törkeään lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Teon tulee myös olla kokonaisuutena arvostellen törkeä, koska muutoin teko voidaan katsoa lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö voivat täytyä samanaikaisesti myös esimerkiksi raiskauksen kanssa, jos teko on sisältänyt väkivaltaa tai sen uhkaa. Lapsen kohdistuvat seksuaalirikokset ja niiden tunnusmerkit eivät edellytä väkivaltaa. (Ellonen 2013, 53.)

Lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä ei lähtökohtaisesti pidetä tekoa, joka ei loukkaa lapsen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja jossa osapuolten iässä sekä henkisessä fyysisessä kypsyydessä ei ole paljon eroa. Tarkkaa rajaa on vaikea asettaa, mutta samanikäisten tai noin vuoden ikäerolla olevien nuorten välinen seksuaalinen kanssakäymistä ei ole pidettävä rikoksena. Nuorten välillä voi kuitenkin tulla kyseeseen muut seksuaalirikokset, muun muassa raiskaus. (Ellonen 2013, 53.)

Lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin (RL 20:8b)

Joka ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa siten, että ehdotuksen sisällöstä tai olosuhteista muuten ilmenee tekijän tarkoituksena olevan 17 luvun 18 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valmistaa kuvia tai kuvatallenteita, joissa sukupuoliyhteisyyttä loukkaavasti esitetään lasta, taikka kohdistaa lapseen tämän luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitettu rikos, on tuomittavalapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tuomitaan myös se, joka houkuttelee kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön ryhtymään sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon 8 a §:ssä tarkoitetulla tavalla taikka esiintymään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavassa järjestetyssä esityksessä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun rikoksen yritys on rangaistava.

2.1.2 Lapsen kuuleminen asianomistajana

Asianomistaja on henkilö, jonka oikeushyvää, joita ovat esimerkiksi henki ja terveys tai vaikka omaisuus, on rikoksella loukattu. Lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa lapsi saa luonnollisesti asianomistajan aseman. Alle 18-vuotias asianomistaja on kuitenkin vajaavaltainen rikosasiassaan eli hänen puhevaltaansa käyttää edunvalvoja tai muu laillinen edustaja. Yli 15-vuotias voi käyttää puhevaltaansa itsenäisesti edustajan rinnalla. Tätä kutsutaan rinnakkaiseksi puhevallaksi. (Poliisihallituksen ohje 2013, 4–5.)

Lapsen edustajana toimivat yleensä hänen vanhempansa, mikäli he ovat lapsen huoltajia. Jos vanhemmilla on yhteishuoltajuus, on molemmilla oikeus käyttää puhevaltaa, riippumatta siitä, kumman vanhemman luona lapsi esimerkiksi asuu. Jos toinen vanhemmista on rikosasiassa epäillyn asemassa, ei kumpikaan vanhemmista voi toimia lapsensa edunvalvojana vaan lapselle määrätään edunvalvojan sijainen. Vanhemmilla on kuitenkin edelleen oikeus toimia lapsensa laillisena edustajana ja näin ollen saada tietoa esitutkinnasta ja sen tilasta. Lapsen huoltajalla tai edunvalvojalla on oikeus olla läsnä kuulustelussa. (Ellonen 2013, 81.) Poliisi voi kieltää huoltajan läsnäolon, jos sen katsotaan haittaavan rikoksen selvittämistä (ETL 7:14§). Huoltajan läsnäolon on kuitenkin todettu haittaavan lapsen kertomusta (Korkman 2008, 471).

Lapsella on asianomistajana samat oikeudet ja velvollisuudet kuin täysi-ikäisilläkin asianomistajilla. Lasten kuulusteluissa kuulustelijan tulee ottaa huomioon lapsen ikätaso ja kertoa oikeudet ja velvollisuudet hänelle ymmärrettävällä tavalla. Lapsella on esimerkiksi negatiivinen totuudessa pysymisvelvollisuus eli hänen ei tarvitse kertoa mitään, mitä ei halua, mutta kertoessaan, tulee asiasta kertoa totuudenmukaisesti. Lasten kuulustelut tapahtuvat yleisesti ottaen esitutkinnan aikana jolloin kuulustelut videoidaan. Näin lasta ei tarvitse kuulla samasta asiasta moneen otteeseen ja lapsi voi jäädä käräjäoikeuden kä-

sittelystä pois. Videointi tehdään aina lapsen ollessa alle 15-vuotias. Videoinnista ja sen syystä tulee aina kertoa lapselle. (Ellonen 2013, 78–79.)

Lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa lapsen kuuleminen on yksi tärkeimmistä tutkintatoimenpiteistä. Lapsen kuulustelu voidaan jättää välistä vain poikkeustapauksissa esimerkiksi silloin, jos lapsi on niin pieni, ettei häneltä saada luotettavaa kertomusta tai jos kuulemisella ei saavutettaisi mitään lisäarvoa tutkinnalle. Nämä ovat kuitenkin aina poikkeustapauksia ja tilanteet tulee arvioida tapauskohtaisesti. (Ellonen 2013, 77.)

Lapsen kuuleminen tulisi suorittaa mahdollisimman nopeasti rikosepäilyn ilmitulon jälkeen, koska muistikuvat heikentyvät ja myös lapsen halu kertoa tapahtuneesta voi kadota (Poliisihallituksen ohje 2013, 5). Lapseen ja hänen kertomukseensa voidaan myös pyrkiä vaikuttamaan ennen kuulustelua. Vaikuttajia voivat olla esimerkiksi ulkopuoliset ja vaikka rikoksesta epäilty. (Ellonen 2013, 78.)

Lasta kuullaan pääsääntöisesti 1-3 kertaa ja lähtökohtaisesti yli tunnin mittaiset kuulustelut ovat liian pitkiä (Poliisihallituksen ohje 2013, 8). Alle kouluikäiselle jopa tunti voi olla niin pitkä aika, että lapsi väsyä. Kuulustelun ajankohta tulisi ajoittaa lapsen vireystilan mukaan, jolloin aika kertomiselle olisi mahdollisimman otollinen. Kuulustelutilan tulisi olla neutraali eikä videointilaitteiden ole hyvä olla näkyvillä. Kuulustelutilanne pyritään pitämään erillään leikkimisestä, jolloin lapsi voi kertoa tapahtumista ilman häiriötä. (Ellonen 2013, 84.)

Lapsen kuulustelu aloitetaan kontaktin luomisella ja kuulustelun sääntöjen kertomisella, muun muassa totuudessa pysyminen. Ennen varsinaista kuulustelua suoritetaan harjoitushaastattelu, jossa lapsi kertoo jostain tapahtumasta, esimerkiksi edellisestä joulusta tai muusta helposti muistettavasta tilanteesta, itsenäisesti ja omin sanoin. Harjoitushaastattelun aikana voidaan esittää avoimia kysymyksiä ja näin lasta valmistellaan varsinaiseen kuulusteluun. Harjoitushaastattelusta siirrytään rikosepäilyn käsittelyyn ja kuulusteluun. Lapseen tulee suhtautua neutraalisti koko kuulustelun ajan ja kuulustelijan on hyvä käyttää samoja sanoja kuin mitä lapsi itsekin käyttää. Luotettavin kertomus saadaan, kun lapsi kertoo tapahtuneesta itsenäisesti ja kuulustelija käyttää vain mahdollisimman avoimia kysymyksiä. (Ellonen 2013, 85–86.)

2.2 Poliisikoira

Suomessa poliisikoiratoiminta aloitettiin vuonna 1906, kun Helsingin poliisilaitokselle hankittiin ensimmäinen poliisikoira. Vuoteen 1912 asti poliisikoiria käytettiin Helsingissä muun muassa kortinpelureiden, kulkureiden ja eksyneiden lasten kiinni saamiseen. Koirat auttoivat myös selvittämään ryöstöjä ja esimerkiksi murhapolttoja. Tämän jälkeen poliisikoiria alettiin kouluttaa myös muualle Suomeen. (Tervämäki 2002, 10–11.)

Nykypäivänä Suomessa on noin 230 poliisikoiraa. Poliisikoiranohjaaja yhdessä poliisikoiran ja partiomiehen kanssa muodostavat koirapartion. Koiranohjaajalta vaaditaan pitkäaikaista sitoutumista työhönsä, koska koira asuu ohjaajan kotona ja pysyy tehtävässään yleensä eläkeikänsä asti noin 10-vuotiaaksi. Poliisiammattikorkeakoulu omistaa poliisikoirat, mutta ohjaaja itse on vastuussa koiran kouluttamisesta. Poliisikoiranohjaajan vaatimuksia ovat poliisin perustutkinto sekä noin kahden vuoden työkokemus. Uusia poliisikoiranohjaajia koulutetaan vuosittain noin 15. (Poliisi – Poliisikoiralaitos).

Poliisikoiranohjaajan koulutus kestää noin 2,5 vuotta ja erikoiskoiranohjaajan koulutus noin vuoden. Poliisikoiranohjaajan koulutus käsittää pentukurssin ja peruskurssin. Erikoiskoiranohjaajan kurssi puolestaan valikoituu ohjaajan erikoistumisalan mukaan. (Tervämäki 2002, 51.)

2.2.1 Poliisikoiran tehtävät

Yleisimmät poliisin käyttämät koirarodut ovat saksanpaimenkoira ja belgianpaimenkoira malinois. Erikoiskoirien tehtäviin on koulutettu myös muun rotuisia, kuten metsästysrotuisia koiria esimerkiksi englanninspringerspanieleita ja labradorinnoutajia. Muita poliisin käyttämiä koirarotuja ovat muun muassa hollanninpaimenkoira sekä rottweiler. Suomen poliisikoirat ovat niin sanottuja monikäyttökoiria eli ne koulutetaan moneen osaluueeseen. Partiokoirat saavat koulutuksen hallittavuuteen, suojeleeseen, jäljestämiseen, henkilöetsintään sekä esine- ja rikospaikkaetsintään. (Poliisi – Poliisikoiralaitos)

Hallittavuus tarkoittaa sitä, että koira on ohjaajansa hallussa ja ohjattavissa erilaisissa tilanteissa. Koiran on myös osattava tavallisia hallintaliikkeitä kuten käskystä istuminen, seuraaminen ja haukkuminen. Suojelu puolestaan antaa valmiuden käyttää koira vo-

mankäyttöväliseen eli koira käy kiinni ja irrottaa käskystä. Jäljestämisessä koira etsii kadonnutta henkilöä tämän maahan jättämän hajujäljen perusteella. Koiran tulee osata jäljestää vaihtelevissa olosuhteissa ja maastoissa. Henkilöetsinnässä koira etsii henkilöä ja ilmaisee etsinnän tuloksen ohjaajalleen haukkumalla. Henkilöetsinnän tarkoituksena on tarkastaa mahdollisesti laajakin alue suhteellisen nopeasti. Henkilöetsinnässä koira käyttää kaikkia aistejaan eli ei vain hajuaistiaan kuten jäljestäessä. Esine- ja rikospaikkaetsintä tarkoittaa sitä, että koira etsii esineitä niihin tarttuneen ihmisen hajun perusteella. Koira ilmaisee löytönsä esimerkiksi haukkumalla tai vaikka menemällä maahan. (Romppainen 2007, 10–11.)

Partiokoirat saavat peruskoulutuksen jälkeen koulutuksen yhteen erikoisalaan. Näitä aloja on kolme ja jokaiselle partiokoiralle koulutetaan niistä yksi. Suurin osa partiokoirista saa koulutuksen huumausaine-etsintään. Toinen vaihtoehto on räjähdysaine-etsintä ja se tarkoittaa siviili- ja sotilasräjähteiden sekä aseiden ja niiden osien etsimistä. Kolmas erikoisala on ruumisetsintä, joka tarkoittaa sitä, että koira haistaa kuolleen ihmisen hajun maan pinnalta, maan alta ja vedestä. Ruumiskoira ilmaisee myös pinnat, jossa vainaja on ollut sekä veriroiskeet. (Romppainen 2007, 11–12.)

Erikoiskoirat ovat myös poliisikoiria, jotka saavat hallittavuuden lisäksi koulutuksen joko räjähteiden, huumeiden, palavien nesteiden etsintään, hajuntunnistukseen tai rahanetsintään. Palavia nesteitä koira etsii palopaikoilta ja tämän avulla tutkinta nopeutuu, kun tiedetään, miltä alueelta näytteitä kannattaa ottaa. Hajutunnistus tarkoittaa sitä, että koira osaa yksilöidä ihmisen ominaishajun ja verrata sitä muihin haistamiinsa hajuihin. Näin koira voi tunnistaa rikospaikalta tietyn ihmisen jättämän hajujäljen. (Romppainen 2007, 13–15.) Erikoiskoiria on koulutettu vuodesta 2009 lähtien myös rahanetsintään. Rahanetsijäkoirat opetetaan tunnistamaan setelirahan haju ja näin löytämään rahakätköjä rakennuksista ja maastosta. (Poliisi – Poliisikoiralaitos.)

2.2.2 Hyvä poliisikoira

Jenni Ahto-Hakonen (2016, 33–35) kertoo pro gradu -tutkielmassaan tekemiensä haastattelujen perusteella, että poliisikoira on myös yksi poliisin voimankäyttöväliseistä. Tämä erottaa partiokoiran ja erikoiskoiran toisistaan, koska partiokoira on koulutettu voimankäyttöön tehtäviin. Poliisikoiran käyttäminen voimankäyttöväliseen on harvinaista ja se onkin poliisin voimankäyttöväliseistä voimakkain ennen ampuma-asetta.

Ahto-Hakosen tutkielmassa käsitellään myös poliisikoiralta toivottuja luonneominaisuuksia, joita hänen haastattelemansa poliisit ovat kertoneet. Hyvä poliisikoira on rohkea. Rohkeutta perusteltiin muun muassa sillä, että rohkea koira menee itselleen pelottaviin tilanteisiin ja kykenee toimimaan. Pelkäävä koira voi mennä tilanteisiin, mutta ei kykene työskentelemään. Haastateltavat olivat myös maininneet, että jo pennusta voi sanoa, että koirasta ei ole poliisikoiraksi, jos rohkeutta ei löydy. Rohkeuden lisäksi tärkeä ominaisuus poliisikoiralle on hyvä hermorakenne eli koiran sisäinen heikko- tai vahvahermoisuus sen joutuessa sille vaativiin tilanteisiin. Tämä tarkoittaa koiran omaa kykyä sietää jännittäviä tilanteita. Hyvän hermorakenteen omaava koira ei stressaannu tai menetä sisäistä tasapainoaan, vaikka joutuisikin jännittävään tilanteeseen. Ahto-Hakosen haastateltavat kuvailivat hyvän hermorakenteen omaavaa koira sellaiseksi, joka kykenee työskentelemään ilman, että se stressaantuu ja palaa loppuun. Haastateltavien mukaan hyvältä poliisikoiralta löytyy myös jonkin verran saalistus- ja puolustusviettiä.

3 KOIRA-AVUSTEINEN TYÖ

3.1 Ihmisen ja koiran historia

Koiran ja ihmisen yhteinen historia on ikivanha. Koiran tiedetään olleen yksi ihmisen varhaisimmista kumppaneista, jonka kanssa ihminen on työskennellyt ja asunut. (Ikäheimo 2013, 5.) Handelmanin (2011, 83) mukaan nykypäivän kesykoira on edelleen erittäin läheistä sukua harmaasudelle, jonka asiantuntijoiden mukaan uskotaan kesyyntyneen oman käyttäytymisensä ansiosta. Sudet, jotka elivät ihmisten lähellä, saivat usein ruuantähteitä, kun uskaltautuivat tarpeeksi lähelle. Tämä osaltaan mahdollisti pitkän iän ja hyvän lisääntymisen. Luonnonvalinta alkoi siis suosia rohkeita yksilöitä, jonka ansiosta sudesta alkoi hiljalleen kehittyä koira. Vastaavasti myös ihminen hyötyi suden ja koiran läsnäolosta niiden auttaessa muun muassa vartioinnissa ja metsästyksessä.

Koiran rooli vaihteli historiassa, mutta tutkimusten mukaan kiintymys ja läheinen suhde koiraan sijoittuu jo keskiajalle ja antiikkiin. Koirasta kerrotaan melko negatiiviseen sävyyn muun muassa vanhassa testamentissa sen "likaisuuden" vuoksi. Koira pidettiin saastaisena esimerkiksi sen kaikkiruokaisen ruokavalion takia. Suhtautuminen kuitenkin muuttui 1400 ja 1600-lukujen välillä, kun osa koiraan kohdistuneista negatiivisista käsityksistä (esim. saastaisuus) siirrettiin sialle. Tämän jälkeen koiran arvonnousulle ei ollut esteitä ja se muuttui hiljalleen "ihmisen parhaaksi ystäväksi", jollaisena se on pysynyt aina nykypäivään asti. (Klemetilä 2013, 16.)

3.2 Koiran vaikutus ihmiseen

Pet-Oriented child psychotherapy on lastenpsykologi Boris Levinsonin teos vuodelta 1969 ja sen tiedetään olevan ensimmäinen tärkeä virstanpylväs eläinten käyttämisessä ihmisen apuna sosiaali- ja terveydenhoitoalalla. Levinson kertoo teoksessaan lemmikkien käytöstä psykoterapeuttisessa hoidossa psyykkisistä häiriöistä kärsivien lasten kanssa. Kyseistä tutkimusta on nykypäivänä laajennettu, ja sen ansiosta ihmisen ymmärrys vuorovaikutuksesta eläimen kanssa on lisääntynyt. (Ikäheimo 2013, 5–6.)

Tilanteet, joissa on mukana eläimiä, koetaan hyväntahtoisemmiksi ja turvallisemmiksi. Tästä esimerkkinä hammaslääkärin vastaanotto, jossa akvaarion katseleminen rauhoittaa potilasta. Kaikki eläimen ja ihmisen suhdetta tutkineet, ovat selvittäneet, että eläimellä on ihmiseen sekä fyysisiä, psyykkisiä että sosiaalisia vaikutuksia. Eläin vaikuttaa ihmiseen kuulon, näön ja kosketuksen kautta. Eläin ei rasita ihmisen verbaalista eli sanallista eikä kognitiivista eli älyllistä puolta. Lapsissa eläimet puolestaan aktivoivat tarvetta verbaaliseen ja myös nonverbaaliseen kommunikointiin. (Ikäheimo 2013, 6–7.)

Jo minuuteissa ihmisessä on nähtävissä fyysisiä vaikutuksia, kun ollaan eläimen kanssa tekemisissä. Eläimen seura muun muassa aktivoi hormonitoimintaa, jolloin esimerkiksi endorfiinin erityis lisääntyy ja kortisolin (stressihormoni) määrä kehossa vähenee. Eläimen koskettaminen myös vaikuttaa positiivisesti ihmisen hermostoon, jolloin sydämen syke laskee ja verenpaine alenee. Ihmisen ja koiran suhde voi vaikuttaa samalla tavalla, kuin pitkään harjoitettu kognitiivinen käyttäytymisterapia tai reseptilääkkeiden käyttö. (Horowitz 2011, 296-297.) Rusasen (2011, 65-66) mukaan eläimen seura kehittää myös elämässä tarvittavia taitoja ja kykyjä. Eläimen kanssa toimiessaan ihmisen empatiakyky kehittyy. Ihminen oppii myös huolehtimaan toisen tarpeista ja kantamaan vastuuta. Eläimen kanssa eläminen antaa myös oppia surun ja kuoleman läpikäymiseen.

Sinkkonen (2013, 43) kertoo, että vahvasti traumatisoituneet ja kaltoin kohdellut lapset suhtautuvat ihmisiin yleensä varautuneesti. Lapset voivat olla torjuvia ja vihaisia kohdattaessaan huonosti voivia ihmisiä, koska nämä ihmiset palauttavat mieleen huonoja kokemuksia. Koira voi olla ensimmäinen elävä olento, jolle lapsi uskoutuu ja osoittaa hellyyttä. Tästä voidaan todeta, että kiintymys koiraan voi olla tärkeässä roolissa, kun puhutaan lapsen psyykkisestä toipumisesta. Hoitaessaan eläintä lapsen itsetunto kohenee, kun hän kokee itsensä merkitykselliseksi eläimen osoittaessa hänelle kiintymystä. Yksinäiselle lapselle eläimen kanssa oleminen täyttää myös läheisyyden ja lohdutuksen tarpeita.

3.3 Koira-avusteinen työskentely yleisesti

Eläinavusteisen työskentelyn hyödyistä on ollut tietoa jo kauan. Suomessa työmuoto ei ole kuitenkaan vielä kovinkaan tunnettu, toisin kuin muualla maailmalla ja etenkin Yhdysvalloissa, jossa eläinavusteisella työskentelyllä on jo pitkät perinteet. Jo vuonna 1944 Yhdysvalloissa ilmestyi artikkeli, jonka aiheena oli lemmikin vaikutus ihmisen mielen-terveyteen. (Viialainen 2004, 31.)

Koira-avusteinen työskentely on eläinavusteisen työskentelyn alalaji. Eläinavusteinen työskentely eli AAI (Animal Assisted Interventions) pitää sisällään eläinavusteisen toiminnan eli AAA (Animal-Assisted Activity), eläinavusteisen terapian eli AAT (Animal-Assisted Therapy) sekä eläinavusteisen (erityis)opetuksen eli AAP (Animal-Assisted (Special) Pedagogy). (Ikäheimo 2013, 10–11.)

Muita eläinavusteisen työskentelyn muotoja on muun muassa ratsastusterapia. Työmuodossa on hyödynnetty myös esimerkiksi aaseja, alpakoita, kanoja sekä kissoja. (Ikäheimo, 2013.)

Eläinavusteinen toiminta on useimmiten vapaaehtoistoimintaa eikä se ole tavoitteellista. Eläinavusteinen toiminta perustuu spontaanisuuteen ja se on ilmaista. Toiminta mahdollistaa ihmisen hyvinvoinnin lisäämisen mielihyvää tuottavien keinojen avulla. Toimintaa ja eläintä voi ohjata joko ammattilainen tai vapaaehtoinen. Eläinavusteinen terapia on puolestaan määrätietoista ja suunnitelmallista työskentelyä, jossa käytetty eläin on suuressa roolissa hoitoprosessissa. Toimintaa ja eläintä ohjaa aina koulutettu ammattilainen. (Kruger & Serpell 2006, 23.)

Eläinavusteinen opetus voi olla joko toimintaa tai terapiaa riippuen siitä, onko opettajalla eläinavusteiseen terapiaan saatu koulutus. Tässä tapauksessa opetus on suunnitelmallista ja tavoitteellista terapiaa. Useimmiten eläinavusteista opetusta hyödynnetään erityisopetuksen kouluissa ja luokissa. (Ikäheimo 2013, 11.)

Koira-avusteista toimintaa hyödynnetään Yhdysvalloissa myös poliisin työssä. Toiminnan takana on säätiö nimeltään Courthouse Dogs Foundation, joka on ollut toiminnassa vuodesta 2003 lähtien. (Courthouse Dogs Foundation 2015, 3.) Säätiön toiminta on voittoa tavoittelematonta ja sen tarkoituksena on antaa koiran avulla tukea esitutkinta- ja oikeusprosessin aikana (Courthouse Dogs). Tiettävästi ensimmäinen oikeuslaituskoira Ellie aloitti työnsä Seattlessa vuonna 2004 ja muutaman vuoden kuluttua saman työn aloitti labradorinnoutaja Stilson. Tällä hetkellä Yhdysvalloissa on noin 40 oikeuslaituskoiraa. Yhdysvaltojen lisäksi koiria löytyy Kanadasta ja Chilestä. (Romppainen 2012, 27.)

Yhdysvalloissa koiraa saa pitää läsnä niin kuulusteluissa kuin oikeudenkäynnissäkin. Oikeudenkäynneissä jopa pienet lapset voivat joutua todistamaan oikeussalissa ja nämä tilanteet voivat olla traumatisoituneelle lapselle stressaavia ja jopa pelottavia. Myös kuulustelutilanteet voivat olla stressaavia, koska Yhdysvalloissa kuulustelija ei saa osoittaa lapselle empatiaa tai koskettaa lasta. Kuulustelutilanteessa myöskään lapsen vanhemmat eivät saa olla läsnä. (Romppainen 2012, 27–28.)

Yhdysvaltain koira-avusteiseen poliisityöhön on käynyt tutustumassa myös suomalainen toimittaja Päivi Romppainen, joka kirjoitti aiheesta artikkelin Poliisikoira -lehteen. Romppainen oli vierailullaan tavannut Courthouse Dogs -nimisen yrityksen omistajat. Yritys muutettiin säätiöksi eli Courthouse Dogs Foundationiksi vierailun jälkeen. Säätiön tarkoituksena olisi saada koira jokaiseen yhdysvaltalaiseen oikeuslaitokseen. Romppainen oli päässyt tutustumaan erilaisiin kohteisiin, joissa koira käytetään muun muassa Lastensuojelukeskuksessa (Child Advocacy Center) ja nuorisovankilassa. Syyttäjät, lasten kuulustelijat sekä rikoksen uhrin olivat painottaneet sitä, kuinka suuri positiivinen vaikutus koiralla oli ollut traumaattiseen tilanteeseen. (Romppainen 2012, 27.)

Koirat ovat kaikki huolellisen koulutuksen ja tasokokeen läpikäyneitä eikä työhön sovi-kaan niin sanotut kaverikoirat. Koirien tulee olla äärimmäisen kärsivällisiä ja sietää kosketusta. Koirat eivät saa reagoida yllättäviin tilanteisiin tai vaikka asiakkaan suuriin tunteenpurkauksiin. Koirat on koulutettu olemaan ja niiden tehtävä onkin vain istua tai maata vieressä niin kauan kuin tarvitsee. (Romppainen 2012, 27.)

3.4 Koira-avusteinen työskentely Suomessa

Eläinavusteinen työskentely on Suomessa vielä melko uusi työmuoto. Alan kattotermejä (AAA, AAP ja AAT) käytetään vaihdellen ja epämääräisesti, koska terminologia on vasta vakiintumassa suomalaisen koira-avusteiseen kulttuuriin. (Ikäheimo 2013, 10.)

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry on vuonna 2010 perustettu yhdistys. Toiminta on ammatillista ja tavoitteellista ja se onkin suunnattu kasvatus-, kuntoutus- ja sosiaalialan ammattilaisille, jotka hyödyntävät koira-avusteisia menetelmiä työssään. Keskeisin menetelmä on vuorovaikutus ihmisen ja koiran välillä, koska läsnäoloa ja aitoja kohtaamisia ei voi jäljentää parhaallakaan teknologialla. Koira on ollut ihmisen kumppani jo vuosisatojen ajan ja siksi juuri koiralla on parhaat edellytykset toimia vuorovaikutuksessa ihmisen kanssa. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry toiminnan koiria työskentelee kasvatuksessa, toimintaterapiassa, muistisairaiden hoidossa sekä fysio- ja psykoterapiassa. Kasvatusalalla koiria toimii muun muassa lastensuojelulaitoksissa ja erityisluokissa. (Kihlström-Lehtonen 2013, 88–89.)

Eläinavusteista toimintaa (AAA) Suomessa on Kennelliiton alainen Kaverikoira-toiminta, joka on ollut Kennelliiton rekisteröimä tavaramerkki vuodesta 2005 alkaen. Vuonna

2013 kaverikoiria oli Suomessa jo lähes 900. Kaverikoiratoiminnassa koiranomistajat vierailevat koiriensa kanssa paikoissa, joissa ihmisillä ei ole mahdollisuutta omaan koiraan. Kaverikoirat toimivat ryhmissä, joissa koiranomistajat ovat saaneet Kennelliitolta perehdytyksen toimintaan. Kaverikoiratoiminnan pääasiakkaita ovat lapset, vanhuksset ja vammaiset. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja sen tavoitteena onkin tarjota iloa eläimen avulla. Kaverikoiraksi voi päästä vähintään kaksivuotias, perusterve ja varmahermoinen, hyvin omistajansa hallinnassa oleva koira. (Muros 2013, 82–85.)

Koira-avusteista vapaaehtoistoimintaa on Suomessa esimerkiksi vanhain- ja lastenkohteissa. Vapaaehtoistoiminnalle on koko ajan lisää kysyntää. Koira-avusteiseen toimintaan sopii itsenäisesti ihmisiin kontaktia ottava koira, joka nauttii ihmisten kanssa työskentelystä. Koiran ohjaajan taas tulee osata lukea omaa koiraansa ja olla aina askeleen edempänä tilanteissa, joissa koiraa käytetään. Tavoitteena koira-avusteisessa vapaaehtoistoiminnassa on tuottaa hyvää mieltä ja onnistumisen tunnetta. Toiminta ei ole verrattavissa eläinavusteiseen terapiaan, koska toiminta ei ole suunnitelmallista ja tavoitteellista. Kokemukset koiran vierailuista lasten ja vanhusten luona ovat olleet positiivisia. Lapset ovat koiran vierailusta innoissaan, koska sille voi heittää palloa tai halata. Samanlaisia positiivisia kokemuksia on myös vanhuksilta, jotka saavat silittää koira ja syöttää sille nameja. (Lundell 2013, 71.)

Koira-avusteista vapaaehtoistoimintaa hyödynnetään myös kehitysvammaisten parissa. Kehitysvammaisten kanssa koiran avulla työskentely auttaa rauhoittumaan, rentoutumaan ja auttaa myös kontaktin saamisessa. Koiran kanssa liikkuminen on myös parantanut kehitysvammaisten asiakkaiden fyysistä kuntoa ja omaa liikkumista. (Haapasaari 2013, 73.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA SEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusongelma

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää koira-avusteisen poliisityön toimintatapoja sekä sen etuja ja haasteita. Näiden avulla pyrittiin selvittämään toimintatavan sopivuutta Suomen poliisikoirakulttuuriin. Suomessa kyseistä toimintatapaa ei käytetä vielä laisinkaan ja siksi materiaalia haettiin tutkimukseen ulkomailta. Aihe on rajattu lapsiin kohdistuvien rikosten tutkintaan ja koiran käyttöön juuri näissä tutkintatilanteissa.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tein tutkimuksen käyttäen kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiivinen tutkimus tarkastelee asioiden merkityksellisyyttä. Se sopii tutkimusmenetelmäksi, kun pyritään ymmärtämään uutta ilmiötä ja selvittämään, mistä kyseisessä ilmiössä on kyse. Kvalitatiivinen tutkimus perustuu tiedon keräämiseen ja niistä muodostettaviin tulkeihin liittyen tutkittavaan asiaan tai ilmiöön. Kvalitatiivisella tutkimuksella ei siis varsinaisesti etsitä totuutta mihinkään vaan pyritään keräämään erilaisia malleja, toimintaperiaatteita ja vaikka ohjeita tutkittavasta asiasta. (Kananen 2010, 36; Vilka 2009, 97–98.)

Kun tutkimus halutaan suorittaa ihmisten puheisiin perustuen, käytetään tutkimusaineistona yleensä haastatteluja. Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän haastattelutapoja on kolme erilaista: avoin haastattelu, lomakehaastattelu ja teemahaastattelu. Lomakehaastattelu eli toiselta nimeltään strukturoitu tai standardoitu haastattelu perustuu tutkijan itsensä muotoilemiin kysymyksiin ja esittämisjärjestykseen. Teemahaastattelu on lajiltaan puolistrukturoitu haastattelu ja sen tarkoituksena on valita tutkimusongelmasta keskeisimmät aiheet ja teemat, joita sitten käytetään haastatteluissa. Avoin haastattelu puolestaan perustuu tutkijan ja haastateltavan vuorovaikutukseen eikä siinä ole ennalta määrättyjä kysymyksiä. Kysymykset voivat olla eri haastateltaville myös erilaiset eli haastattelu muistuttaa eniten tavallista vuorovaikutusta. Haastattelussa ei siis välttämättä ole ennalta tehtyjä kysymyksiä eikä välttämättä teemaakaan vaan haastateltava saa kertoa näkökulmistaan

vapaasti. Teemahaastattelua ja avointa haastattelua käytetään yleensä silloin, kun tutkitavasta aiheesta on vielä vähän tietoa saatavilla. (Vilkkä 2009, 100–104.)

Tutkimus perustuu siis tehtyihin haastatteluihin. Haastateltavina oli yhteensä neljä amerikkalaista poliisia, jotka kaikki käyttävät koira-avusteista toimintatapaa omassa työssään. Haastattelukysymykset lähetettiin viidelle poliisille, mutta yhden poliisin sähköpostiosoite ei ollut enää käytössä, joten vastaukset saatiin neljältä poliisilta. Poliisien yhteystiedot saatiin suomalaisen toimittajan kautta, joka on ollut Amerikassa tutustumassa toimintatapaan ja koira-avusteisen poliisityön kattojärjestöön. Haastatellut poliisit työskentelevät kaikki eri osavaltioissa ja käyttävät koira-avusteista oman työnsä tukena.

Valitsin tutkimusmenetelmäksi haastattelun, koska tutkimastani aiheesta on vielä hyvin vähän tietoa saatavilla. Sosiaalityössä koira-avusteista työskentelyä on hyödynnetty jo jonkin verran, mutta Suomen poliisille aihe on vielä vieras. Tämän takia materiaalia haettiin Suomen ulkopuolelta ja luonnollinen vaihtoehto oli Amerikka, koska tiedettiin, että siellä koira-avusteinen poliisityö on jo hyvin toiminnassa. Tiesin myös, että englannin kielen taitoni riittäisi haastatteluihin mainiosti enkä tarvitsisi juurikaan apua kysymysten ja vastausten kääntämisessä.

4.3 Aineiston keruu ja kuvaus

Tutkimusaineisto kerättiin sähköisesti haastattelujen muodossa. Haastatteluihin oli koottu 13 avointa kysymystä liittyen koira-avusteiseen työhön Yhdysvalloissa. Haastattelu (Liite 1) oli laadittu englannin kielellä ja luonnollisesti myös vastaukset olivat englanniksi.

Olisin voinut olla kiinnostunut tekemään haastattelut kasvotusten, mutta koska haastateltavat olivat niin kaukana, totesin parhaaksi menetelmäksi toteuttaa haastattelut sähköpostilla. En myöskään harkinnut puhelinhaastattelun käyttöä, jotta saisin varmasti kaikki vastaukset ymmärrettävässä muodossa. Halusin sähköpostihaastattelun avulla antaa haastateltaville myös tilaa omalle vapaalle kerronnalle. Puhelinhaastattelussa olisi ollut mahdollista tehdä lisäkysymyksiä, mutta toisaalta sähköpostivastaukset vaativat haastateltavaa miettimään vastaustaan perusteellisemmin.

4.4 Haastateltavien kuvaus

Sain listan haastateltavia poliiseja suomalaiselta toimittajalta. Hän oli vierailut yhdessä yhdysvaltalaisessa poliisilaitoksessa, jossa koira-avusteista mallia käytetään ja tutustunut sen kattojärjestöön ja sen toimintaan. Listassa oli viiden poliisin nimi ja suora sähköpostiosoite jokaiselle. Lähetin kaikille sähköpostin, jossa kysyin halukkuutta haastatteluun. Kaikki neljä vastannutta olivat hyvin myötämielisiä ja halusivat osallistua tutkimukseeni. Moni kiitteli vielä haastattelun jälkeenkin sitä, että sai olla apuna tutkimukseen ja pyysi minua olemaan yhteydessä asian tiimoilta. Olin kuulemma myös tervetullut Yhdysvaltoihin tutustumaan toimintatapaan paikan päällä.

Haastatelluista kaksi toimii poliisilaitoksella tutkijoina, yksi tavallisena konstaapelina ja yksi rikoskomisariona. Kaikki eivät maininneet omasta taustastaan sen enempää, mutta kaksi kertoi olleensa poliisina jo melkein 20 vuotta ja toimineensa monessa eri poliisin virassa ennen valitsemista koiranohjaajan tehtävään. Haastatellut olivat kaikki eri puolilta Yhdysvaltoja aina Havaijilta Coloradoon ja Los Angelesista Louisianaan asti.

4.5 Aineiston analyysi

Tarkoitukseni oli kysymysten ja vastausten kautta saada käsitys seuraavista asioista:

- Millaisissa tilanteissa koira käytetään ja millaisissa tilanteissa koirasta on selvästi apua esitutkinnalle?
- Minkälainen koiran tulee olla, että se sopii kyseiseen työhön?
- Millainen poliisi sopii käyttämään koira-avusteista toimintatapaa osana esitutkintaa?
- Mitkä ovat toimintatavan hyödyt ja haasteet? Suosittelesiko toimintatapaa jo käytävä poliisi sitä myös Suomeen?

5 HAASTATTELUJEN PERUSTEELLA TEHTYJÄ TULKINTOJA

5.1 Koiran käyttö lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinnassa

Kaikki haastatellut ovat käyttäneet koiraan asianomistaja- ja todistajakuulusteluissa. Muutamia koiraan on käytetty myös muihin tehtäviin kuten oikeudenkäynteihin, PR-tilaisuuksiin sekä erilaisiin vierailuihin. Koiran käyttöä ei ole rajattu, vaan sitä käytetään niin aikuisille kuin lapsillekin ja ainoa rajoittava tekijä, joka mainittiin, oli koirapelko tai allergia. Ikähaitaria koiran käytölle ei ole määrätty ja yksi poliisi kertoikin käyttäneensä koiraansa aina 2-vuotiaasta 70-vuotiaaseen.

Kaikki haastatellut olivat sitä mieltä, että koiran läsnäolo on ollut ehdottomasti positiivinen lisä tutkintaan. Koiran kerrottiin laukaisevan stressiä tilanteessa, jossa ihminen kohtaa poliisin. Koiran läsnäolo esimerkiksi kuulustelutilanteessa tekee poliisista helposti lähestyttävämmän ja poliisilaitoksesta vähemmän pelottavan "laitoksen". Kuulustelussa koira tukee, lohduttaa, ei arvostele ja toimii osaltaan myös hämäyksenä muuten stressaavassa tilanteessa.

H2: *"Se [poliisikoira] rikkoo jännitteitä viranomaisten ja kansalaisten välillä."*

H1: *"Sen [poliisikoira] läsnäolo ja hölmöys laskevat kaikkien paikalla olevien stressitasoja. Se tekee toimistostamme myös vähemmän pelottavan paikan."*

Koiraan pyritään hyödyntämään mahdollisimman usein ja aina, kun asiakas sen läsnäoloa toivoo. Monet ihmiset ovat osanneet toivoa koiran läsnäoloa nähdessään kyltin avustajakoirasta poliisilaitoksen seinällä.

Yksi haastatteluun osallistunut kertoi käytännön esimerkin Faith -koiransa käytöstä:

Poliisin tietoon oli tullut tapaus, jossa pieni tyttö oli pakotettu elämään kaapissa pyykkikorin sisällä. Tytölle oli annettu vain yksi ateria päivässä ja talouden aikuiset olivat tehneet hänelle äärimmäistä väkivaltaa. Tyttö ei koskaan käynyt koulussa ja oli älyllisesti ja sosiaalisesti ikäisiään jäljessä. Talouden muita lapsia kohdeltiin normaalisti.

Tyttö karkasi talosta ollessaan 9-vuotias ja naapurin avulla tapaus tuli poliisin tietoisuuteen. Seuraavan puolentoista vuoden aikana tyttö ei kyennyt kertomaan kenellekään elämästään. Noin kaksi vuotta talosta karkaamisesta tytön kuulemiseen otettiin mukaan labradorinnoutaja Faith. Kyseinen poliisi oli tavannut tyttöä noin 5 kertaa ennen koiran käyttöä kuulemisessa.

Ensimmäiseen 15 minuuttiin tyttö ei reagoinut Faithin läsnäoloon ollenkaan, mutta Faith oli todella aktiivinen ja jatkoi tytön luokse menemistä, vaikka tyttö siirtyi koirasta kauemmas. Noin 20 minuutin kuluttua, kun poliisi alkoi jo huolestua, toimisiko koiran läsnäolo vai ei, alkoi tyttö yhtäkkiä kikattaa, kun Faith tökki kuonollaan tytön kättä. Tyttö löysi yhteyden Faithin kanssa nopeasti ja esittäessä kysymyksiä koiran läsnä ollessa, osasi tyttö kertoa asioista niin tarkasti, ettei hänen myöhemmin tarvinnut osallistua oikeudenkäyntiin ollenkaan.

Kuvassa Faith-koira työpaikallaan Havaijilla.

Yksi haastateltava taas kertoi, että kuulusteluun tullut pieni poika ei kertonut poliisille mitään, mutta koiran tullessa huoneeseen, hän kertoi koiralle koko tarinan.

Toinen haastateltava kertoi puolestaan Pella-koiran käytöstä:

Kyseessä oli tapaus, jossa epäillyn asemassa oli useasta seksuaalirikoksesta epäilty mies. Miestä epäiltiin useista törkeistä lapsen seksuaalisista hyväksikäytöistä ja tekoja oli lukuisia sekä eri ajankohdilta. Uhrin kuuluivat epäillyn perhepiiriin ja kyseisessä tapauksessa uhrina ollut tyttö, oli epäillyn lapsenlapsi.

Osavaltiossa, jossa tapausta tutkittiin, on yleinen sääntö, että lapsen tulee itse todistaa, jotta syyttäjä voi syyttää asiasta. Kyseiseen tapaukseen haasteen teki se, että tyttö oli epäiltyyn erittäin läheisessä suhteessa ja hänellä oli lisäksi viivästymää kehityksessä. Tutkijoilla oli siis pelko, ettei tyttö haluaisi tai edes kykenisi todistamaan isoisäänsä vastaan. Tässä tapauksessa syyttäjä ei olisi voinut syyttää ja epäilty olisi päässyt vapaaksi.

Alkuun tytön kanssa ei oltu juuri onnistuttu puhumaan, koska tyttö oli haluton ja osaltaan myös kyvytön puhumaan tapauksesta. Tässä vaiheessa tutkintaan tuli mukaan Pella-

koira. Pella oli työskentelyssä mukana useita tunteja ja sen läsnäolo vaikutti tyttöön merkittävästi. Pellalla oli tyttöön rauhoittava ja vahvistava vaikutus. Ajan kuluessa hiljainen ja passiivinen tyttö muuttui vapautuneemmaksi ja rohkeammaksi.

Kun tuli tytön aika todistaa, meni hän oikeudenkäyntiin Pellan hihna kädessään ja todisti isoisäänsä vastaan. Pella antoi läsnäolollaan tytölle tukea ja voimaa, joita tyttö tarvitsi asian läpikäymiseen.

5.2 Oikeanlainen koira

Kaikilla haastatelluilla oli käytössään joko kultainennoutaja, labradorinnoutaja tai näiden kahden sekoitus. Amerikassa koirat läpikäyvät noin kahden vuoden tiiviin koulutuksen, jonka jälkeen ne ovat valmiita työskentelemään poliisin koirina. Kaikki olivat sitä mieltä, että juuri noutajat sopivat tähän tehtävään hyvin, koska ne ovat ulkoisesti kauniita sekä luonteeltaan rauhallisia, lempeitä ja rakastavia koiria.

H1: "Nämä koirat ovat tarkoin jalostettuja. Jalostuksessa on pidetty silmällä koirien luonnetta."

Haastatellut eivät ole itse saaneet valita koiria, koska ne on määrätty ja koulutettu heille jo valmiiksi.

Yksi haastateltava kertoi, että koirat eivät saa samaa koulutusta kuin tavalliset poliisi-koirat eli niin sanottu K9 -yksikkö. Koirien koulutus aloitetaan jo pentuna ja se kestää hieman alle kaksi vuotta. Koulutuksessa ei hyödynnetä aggressiota ja yksi haastateltu mainitsikin, että hän on hyvin tarkka siitä, ettei kyseisiä koiria verrata tai yhdistetä tavallisiin poliisikoiriin, joista ihmisillä on usein käsitys hyökkäämisestä tai puremisesta. Tutkinnassa apuna olevista koirista ei haluta samanlaista kuvaa tai käsitystä.

Kaikki haastatellut mainitsivat, että oikeanlainen koira kyseiseen tehtävään on rauhallinen ja ystävällinen. Myös hyvä luonne ja sosiaalisuus ovat hyviä ominaisuuksia. Koiran tulee kestää stressiä ja kyetä työskentelemään pitkiäkin päiviä. Se ei saa reagoida koviin ääniin ja sen tulee olla hyvässä kontaktissa ohjaajansa kanssa. Haastatellut mainitsivat hyviksi piirteiksi myös interaktiivisuuden, helposti lähestyttävyyden ja halun työskennellä yhdessä ihmisten kanssa.

5.3 Koira-avusteiseen toimintatapaan sopiva poliisi

Kaikilla haastatelluilla oli erilaiset näkemykset siitä, millainen poliisi sopii käyttämään koiraa rikostutkinnassa. Yksi haastateltava kertoi, että kokemus koiran kouluttamisesta on hyvä asia, muttei pakollinen ja, että koiranohjaaja suunnittelee aikataulunsa ja elämäntapansa koiran ehdoilla. Koiranohjaajana tulee muun muassa huomioida tavallisen ulkoilutuksen lisäksi esimerkiksi koiran jatkuva kouluttaminen ja koulutuksen ylläpito.

Koiranohjaajan työ tuo myös oman lisänsä tutkijan työhön, jonka vuoksi perustyö tulee osata hyvin ennen kuin siihen lisätään koira eli yksi vastuualue lisää. Koiranohjaajan tulee tietää, että koira on investointi – niin ajallisesti kuin rahallisestikin ja siksi työhön pitää asennoitua sen mukaisesti.

Koiranohjaajan tulee osata tulkita tilanteita ja suunnitella, milloin ja miten koiraa voisi – tai yhtä lailla ei voi hyödyntää.

H4: "Onko koira tarpeeksi hyväkuntoinen työskennelläkseen? Ovatko ihmiset, joiden kanssa aiot tehdä töitä, allergisia tai pelkäävätkö he koiria? Ovatko paikka ja tilanne sopivia koiran hyödyntämiseen?"

Kaksi haastateltavaa korosti, että työhön sopivan poliisin tulee ehdottomasti rakastaa koiria sekä niiden ja ihmisten kanssa työskentelyä. Koiranohjaajan tulee tarjota koiralle sopiva ja turvallinen asuin- sekä työympäristö. Kaikki haastateltavat mainitsivat myös sen, että koiran terveydestä ja hyvinvoinnista tulee pitää hyvää huolta.

Yhden haastateltavan neuvo koiranohjaajalle oli avun pyytäminen. Hänen mukaansa kokemusten jakaminen ja mallista oppiminen ovat hyviä tapoja aloittaa koiranohjaajan ura.

H4: "Älä tee sitä [koiranohjaajan työ] yksin tai keksi pyörää uudelleen. Puhu kokeneempien kanssa ja ymmärrä, mikä on toiminut ja mikä ei."

Hyviä ominaisuuksia koiranohjaajalle olivat muun muassa joustavuus, jotta ongelmia kohdatessaan ohjaaja kykenee sopeutumaan ja silti työskentelemään onnistuneesti.

5.4 Hyödyt ja haasteet

Kaikki haastatellut kertoivat, että koiran käyttämisestä työssä on ollut vain ja ainoastaan apua. Koira on auttanut työllään monia uhreja ja todistajia sekä myös itse työntekijöitä.

H1: *"Ainoa negatiivinen asia, jota tähän asti olen törmännyt, on se, että meillä on käytössämme vain yksi koira."*

H3: *"Olen sitä mieltä, että koiran käyttöön ei liity mitään ongelmia, ellei asiakas pelkää koiria."*

Koiran käyttäminen koettiin siis pääasiassa positiivisena asiana. Yksi haastateltava toi kuitenkin esiin, että omalta osaltaan negatiivista koiran käytössä on se, että toimintatapa on vielä uusi. On siis hyvin tärkeää seurata ohjeistusta eikä tehdä virheitä, jottei toiminnalla olisi mitään negatiivista vaikutusta.

Kaikki haastatellut suosittelivat koiran käyttöä, koska tutkijalle koira on yksi apuväline työhön. Koiran läsnäolo tekee muun muassa tapaamisista stressittömämpiä ja kuultavat tulevat koiran ansiosta kuulusteluun uudestaan. Yhden haastateltavan mukaan koira tekee poliisista helposti lähestyttävämmän.

Yksi haastateltava kertoi, että sen lisäksi että koira vaikuttaa positiivisesti työtuloksiin, on se myös vaikuttanut positiivisesti työpaikkaan ja toimistoonkin.

6 POHDINTA

6.1 Tavoitteet

Tarkoitukseni oli kartoittaa ja avata Suomen nykyistä poliisikoirakulttuuria sekä haastattelujeni avulla selvittää koira-avusteista työskentelyä poliisin organisaatiossa Yhdysvalloissa. Materiaalia koira-avusteiseen työskentelyyn on Suomessa saatavilla toistaiseksi varsin vähän, koska aihe on uusi eikä laajasti käytetty. Poliisin käyttämästä koira-avusteisesta työskentelystä ei ole Suomessa vielä mitään tutkimuksia tai materiaalia, jonka vuoksi hain käyttökokemuksia ulkomailta. Tarkoitukseni oli myös verrata ja pohtia Yhdysvaltojen ja Suomen toimintatapoja liittyen poliisikoiraan sekä lapsiin kohdistuvien rikosten tutkintaan ja näin selvittää, voisiko koira-avusteista rikostutkintaa hyödyntää myös Suomessa.

Koira-avusteinen rikostutkinta oli minulle täysin uusi aihe ja oli mielenkiintoista tutustua ja oppia tietämään aiheesta prosessini aikana. Kaija Ikäheimon teos Karvakaverit oli tutkimuksen kannalta merkittävin lähde, koska koira-avusteista työskentelyä käytetään vielä melko vähän ja poliisiorganisaatiossa sitä ei ole yhtään.

6.2 Tulkintojen vertailu

Suomessa poliisikoirat ovat Poliisikoiralaitoksen alaisuudessa toimivia partiokoiria. Partiokoirien lisäksi poliisilla on erikoiskoiria, joita ei kouluteta voimankäyttöön tehtäviin. Kuten maailmalla myös Suomessa poliisikoiralla on vahva leima poliisin voimankäyttövälineenä. Haastattelujeni perusteella sain selville, että rikostutkinnassa käytetyt koirat halutaan pitää selkeästi erillään tavallisista poliisikoirista, ettei niihin liitetä aggressiivista tai hyökkäävää leimaa. Tämän vuoksi voisi olla tarpeellista pohtia rikostutkinnan koirien sijoittelua ja niiden "markkinointia".

Yhdysvalloissa koiraä käytettiin apuna kuulusteluissa ja myös oikeudenkäynneissä. Suomen oikeuskäytännöt poikkeavat Yhdysvaltojen tavoista jonkin verran. Suomessa lasten kuulemiset tulee videoida, jonka ansiosta lapsen ei tarvitse itse henkilökohtaisesti

olla läsnä oikeudenkäynnissä. Suomessa koira voitaisiin siis hyödyntää poliisin käytössä juuri esimerkiksi kuulusteluissa. Haastateltavat kertoivat käytännön esimerkkejä siitä, kuinka koiran läsnäolo on parantanut vuorovaikutusta lapsen kanssa ja helpottanut lapsen traumaa. Tämä puolestaan helpottaa ja mahdollisesti myös nopeuttaa kuulustelijana toimivan poliisin työtä.

Yhdysvalloissa rikostutkinnan käyttämät koirat käyvät ensin läpi noin kahden vuoden koulutuksen, jonka jälkeen koirat siirtyvät poliisin käyttöön. Suomessa poliisikoirat saavat koulutuksen omalta ohjaajaltaan erilaisten kurssien ja koulutusten muodossa Poliisikoiralaitoksen alaisuudessa. Molemmat koirat asuvat ohjaajiensa luona ja käyvät töissä ohjaajansa kanssa. Pohdittavaa koira-avusteisen työskentelyn käyttöön olisi se, jatketaisiinko Suomessa samalla tavalla kuin partiokoirienkin kanssa eli jokainen koira olisi oman ohjaajansa pennusta saakka kouluttama vai ulkoistettaisiinko koulutus erikoistuneelle kouluttajalle.

Haastateltavilla oli kaikilla joko kultainen noutaja, labradorinnoutaja tai niiden sekoitus. Nämä koirat sopivat haastateltavien mukaan tehtävään kauniin ulkomuotonsa ja luonteensa ansiosta. Koirien tulee olla rauhallisia ja ystävällisiä. Suomessa partiokoiran hyväksi ominaisuuksiksi mainittiin rohkeus, hyvä hermorakenne sekä saalistus- ja puolustusvietti. Rotuna on yleensä joko saksanpaimenkoira tai belgianpaimenkoira. Kyseessä on siis ominaisuuksiltaan kaksi hyvin erilaista työkoiratyyppiä, jotka saavat täysin erilaisen koulutuksen ja toimivat erilaisissa tehtävissä. Olisi siis pohdittava koira-avusteisen työskentelyn soveltamista ja sijoittamista Suomen poliisikoiratoimintaan ja miettiä, muodostaisiko se kokonaan oman toimintansa vai olisiko se kenties poliisikoiratoiminnan alaisuudessa oleva oma toimintatapansa.

6.3 Jatkotutkimukset

Jatkotutkimuksen kannalta olisi ennen kaikkea tärkeää kartoittaa poliisin käyttämän koira-avusteisen työskentelyn laajuutta. Tässä tutkimuksessa ei ole tutustuttu esimerkiksi Pohjoismaihin tai muuhun Eurooppaan, jossa toimintaa mahdollisesti jo hyödynnetään. Näin ollen saataisiin käyttökokemuksia sekä laajempaa näkemystä koiran hyödyntämiseen poliisin toiminnassa muutenkin kuin partiokoiran roolissa. Myös Suomen Poliisikoiralaitoksen kantaa koira-avusteiseen työskentelyyn voisi selvittää, koska mahdollista

on se, että koira-avusteinen rikostutkinta voisi tulla Poliisikoiralaitoksen alaisuuteen, jos kyseinen toimintatapa otettaisiin Suomessa käyttöön.

6.4 Työn onnistuminen

Oman arvioni mukaan opinnäytetyöni onnistui suunnitellusti. Työn tekemiseen meni paljon aikaa ja etenkin haastattelujen tekemiseen meni enemmän aikaa, kuin olin ajatellut. Työn teko ei ollut varsinaisesti vaikeaa, mutta esimerkiksi englannin kieli toi oman haasteensa tutkimuksen auki kirjoittamiseen. Haastavaa oli myös hyvien lähteiden löytäminen, koska koira-avusteinen työskentely – etenkin poliisin käytössä, on vielä varsin uusi aihe.

Jälkeenpäin ajateltuna olisin todennäköisesti tehnyt työni samalla idealla ja asiat samassa järjestyksessä, kuin ne teinkin. Haastattelut olisin voinut tehdä jo aiemmin, jos tilanne olisi ollut se, että haastateltavat eivät olisi vastanneet ja minun olisi pitänyt etsiä uusia haastateltavia.

Tavoitteeni oli selvittää koira-avusteisen lapsiin kohdistuvien seksuaali- ja väkivaltarikosten tutkinnan mahdollisuuksia Suomessa. Menetelmäni oli haastattelu, joita suoritin Yhdysvaltalaisille poliiseille, joilta sain tietoa ja kokemuksia koira-avusteisesta rikostutkinnasta. Tämän osion työssäni koin mielenkiintoisimmaksi, saadessani olla henkilökohtaisessa kontaktissa Yhdysvaltaisten poliisien kanssa. Erityisen mukavalta prosessin aikana tuntui haastateltavien positiivinen suhtautuminen ja oli hienoa saada lupa käyttää haastateltavien lähettämiä kuvia koiristaan elävöittämään tekstiä. Saavutin opinnäytetyölle asetetut tavoitteet mielestäni hyvin, koska sain koira-avusteisesta työstä tietoa melko laajasti ja selvitin myös sen tämän hetkistä käyttöä muilla tahoilla kuin poliisissa Suomessa.

Mielestäni koira-avusteista rikostutkintaa tulisi kokeilla myös Suomessa. Haastattelujeni perusteella sain selville koiran vahvan positiivisen hyödyn poliisin apuna. Ilman koiraa monia sulkeutuneita ja traumatisoituneita lapsia ei olisi voitu välttämättä edes kuulla. Tämän vuoksi työskentely olisi kokeilemisen arvoista myös Suomessa.

LÄHTEET

Ahto-Hakonen, J. (2016) pro gradu tutkielma. Työvälineiden ja eläinkumppanuuden rajoilla - Poliisikoiranohjaajan ja poliisikoiran suhteen kulttuurinen malli 2010-luvun Suomessa. Oulu: Oulun yliopisto 2016.

Courthouse Dogs

<http://www.courhousedogs.com/index.html> (luettu 13.10.2016)

Courthouse Dogs Foundation (2015). Facility dogs at children's advocacy centers and in legal proceedings. Best Practices.

Ellonen, N. (2013). Rikostutkinta lapsiin kohdistuvissa väkivalta- ja seksuaalirikoksissa. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu 2013.

Haapasaari, M. (2013) Eläinavusteisuus kehitysvammaisten parissa. Teoksessa Karvaterapiaa – eläinavusteinen työskentely Suomessa (toim. Kaija Ikäheimo). Solution Models House, Helsinki.

Handelman, B. (2011). Koirien kieli ja käyttäytyminen. Gemm.

Horowitz, A. (2011). Koiran silmin - Mitä koira näkee, haistaa ja ymmärtää. Gummerus Kustannus Oy

Ikäheimo, K. (2013). Karvaterapiaa – eläinavusteinen työskentely Suomessa. Solution Models House, Helsinki.

Kananen, J. (2010). Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2010

Kihlström-Lehtonen, H. (2013) Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä. Teoksessa Karvaterapiaa – eläinavusteinen työskentely Suomessa (toim. Kaija Ikäheimo). Solution Models House, Helsinki.

Klemettilä, H. (2013) Apurieläinten historiaa länsimaissa: koira, hevonen ja kissa. Teoksessa Karvaterapiaa – eläinavusteinen työskentely Suomessa (toim. Kaija Ikäheimo). Solution Models House, Helsinki.

Korkman, J. (2008) Lapsen haastattelemisen hyväksikäyttötapauksissa. Teoksessa Santtila Pekka & Weizmann-Henelius, Ghitta (toim.). Oikeuspsykologia. Edita Publishing Oy.

Kruger, K. & Serpell, J. (2006). Animal-Assisted Interventions in Mental Health: Definitions and Theoretical Foundations. Teoksessa Fine, A. (toim.) Handbook on Animal-Assisted therapy, theoretical foundations and guidelines for practice. San Diego: Academic Press.

- Lundell, K. (2013) Koira-avusteinen vapaaehtoistoiminta – kokemuksia ja ajatuksia (AAA). Teoksessa Karvaterapiaa – eläinavusteinen työskentely Suomessa (toim. Kaija Ikäheimo). Solution Models House, Helsinki.
- Lundén, J. (2012) opinnäytetyö. Hännänheilahduksia – Koira-avusteisen työskentelyn pilottiprojekti Turun kaupungin ympärivuorokautisessa hoidossa olevien vanhusten parissa
- Muros, T. (2013) Suomen Kennelliiton Kaverikoira-toiminta. Teoksessa Karvaterapiaa – eläinavusteinen työskentely Suomessa (toim. Kaija Ikäheimo). Solution Models House, Helsinki.
- Poliisi – Poliisikoiralaitos, <http://www.polamk.fi/poliisikoiralaitos> (luettu 6.6.2016)
- Poliisihallituksen ohje 2020/2013/5071: Lapsi asianomistajana ja todistajana poliisitoiminnassa ja esitutkinnaissa
- Romppainen, P. (2012) Oikeuslaitoskoira lohduttaa olemalla. Poliisikoira -lehti 4/2012.
- Romppainen, P. (2007). Vainun varassa – suomalaisia poliisikoiria työssä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Rusanen, E. (2011). Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Oy Finn Lectura Ab.
- Sinkkonen, J. (2013). Lapsen yksilökehitys ja suhde eläimiin. Teoksessa Karvaterapiaa – eläinavusteinen työskentely Suomessa (toim. Kaija Ikäheimo). Solution Models House, Helsinki.
- Tervamäki, K. (2002). Poliisikoiralaitos. Poliisikoulu.
- Viialainen, R. (2004). Eläimet kanssamme. Eläimen silittäminen vähentää verenpainetta -dialogi 6/2004.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. (2003). Toiminnallinen opinnäytetyö. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki

LIITTEET

Liite 1

I would appreciate it if you could answer my questions from below. You will remain anonymous when publishing my research.

1. What is your job title and what are your expertise?
2. In what situations have you used a facility dog to help?
3. In your mind has the dog authentically helped? How?
4. Can you tell about situations when the use of facility dog has helped?
5. What is the common age of children mainly when you use the facility dog?
6. In what situations do you usually try to use the facility dog?
7. What are the positives and "negatives" / challenges for investigation when using a facility dog?
8. What kind of dog do you think works best for this kind of job? Why?
9. Have these facility dogs had the same kind of training as normal K9 unit dogs?
10. What breed of dog do you use? Why?
11. What qualifications and features should a facility dog have?
12. What is required to be a dog handler?
13. Would you recommend using the facility dogs within the Police work? Why?

Thank you for your time! I look forward to hearing from you.